

rigsdagen kongens hilsen og lykønskning samt overfor rigsdagen at udtale hans levende deltagelse i rigsdagens virksomhed og ønsket om et godt og frugtbringende arbejde til gavn for landet og folket. Også i formiddag modtog Hans Majestæt Kongen rigsdagens formænd i privat audiens og udtalte ved denne lejlighed:

„I anledning af, at det i dag er 100 år siden, at rigsdagen første gang samledes til møde efter vedtagelsen af Danmarks riges grundlov af 5. juni 1849, har jeg ønsket at hilse på de herrer for at bede dem om at overbringe rigsdagen min hjerteligste hilsen og lykønskning på denne mærkedag. I løbet af disse 100 år har rigsdagen oplevet skiftende tider, både lykkelige dage og svære brydningstider. Det er min overbevisning, at folkets repræsentanter på rigsdagen under alle forhold har sat sig som mål at arbejde til bedste for vort land. Måtte rigsdagens fortsatte virke altid være til gavn for fædrelandet.“

I dag har rigsdagen altså bestået i 100 år, et århundrede rigt på begivenheder af både opbyggende og nedbrydende karakter — indadtil som udadtil. Der er ikke for mig på dette sted nogen grund til at gå i enkeltheder i så henseende, idet alle i denne sal er fuldt fortrolige med den foregåede udvikling. Derimod synes der mig at være grund til at fremhæve enkelte hovedtræk af denne udvikling. Intet århundrede har som det nu forløbne kendt en så revolutionerende fremgang i teknisk, økonomisk og videnskabelig henseende til gavn ikke mindst for den brede befolkning, hvis kår, oplysning og indfyldelse på det offentlige liv er vidt forskellig fra forholdene ved den frie forfatnings gennemførelse.

Det er jo ingen hemmelighed, at man i meget indfyldelsesrige kredse langt fra så mildt på grundloven af 1849, der ville give den „kofteklædte almue“ magten i hænde, og det betragtedes omtrent „som at diktere kommunisme eller almindelig plyndring — — — under legale former“, som det dengang blev udtalt.

Der skulle derfor også gå mange år, før først bondestanden og dernæst arbejderklassen nåede frem til praktisk politisk ligestilling med de da dominerende klasser, og menneskealdre før også kvinder og tyende opnåede valgret og valgbarhed; men længe har nu folketingets politiske hovedindfyldelse været sikret gennem parlamentarismens anerkendelse i praksis, og hvis det arbejde, som den siddende forfatningskommission har fået til opgave, lykkes, vil også ungdommen få sin del af medansvaret, og de demokratiske frihedsrettigheder vil blive udbygget.

Alligevel har den foregåede mægtige udvikling også rejst kræfter, der på mange måder kaster mørke skygger ind over en ukendt fremtid. Den ved de store tekniske fremskridt og opfindelser fremkaldte blinde fremskridtstro gjorde menneskene til materialister; de glemte, at intelligens uden en moralsk grundvold er værdiløs eller rettere før eller senere vil føre til tilbagegang i kultur. Thi trods den umiddelbare følelse af nødvendigheden af en fællesetik, både nationalt og internationalt, hvis alt ikke skal ende i krig og kaos, blev i stigende grad også i politik etikken „du bør“ afløst af magtens „jeg vil“. De styrende tænkte egoistisk i stedet for humant, biologisk i stedet for moralsk, nationalt i stedet for internationalt, en udvikling der foreløbig måtte ende i diktaturets ensretning og voldspolitik med den al kultur fornægtende hensigten helliger midlet-politik som den afgørende rettesnor.

Og vel troede verden i 1945, at de allieredes sejr havde gjort ende på diktatorialiteten, men allerede nu raser den kolde krig mellem vest og øst, samtidig med at atombomben rejste verdensangsten. Overfor dette har vi i det lille Danmark kun — samtidig med at glæde os over alle de fremskridt, dette sidste århundrede har bragt — at udtale det håb, at de kræfter, som dog trods alt har været de bærende ikke mindst for Nordens kultur, må være stærke nok til at trænge magtpolitik-